

ประสิทธิผลของการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ในการจัดกิจกรรม ควบคุมยาสูบของแกนนำนักศึกษาในมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง

The effectiveness of development of creative problem-solving skills for tobacco control management of student leaders in a University

พัชรภรณ์ ไชยสังข์ ยศบุญวินทร์ จรบุรมย์ รัชพร ศรีเดช และอนุสรณ์ เน้นอุดร

Phatcharaphan Chaiyasung, Yodrawin. Jomburom, Rutshaporn Sridet, and Anusorn Nanudorn

คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

Faculty of Nursing, Rajamangala University of Technology Thanyaburi

บทคัดย่อ

การวิจัยกึ่งทดลองนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสิทธิผลของการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ในการจัดกิจกรรมควบคุมยาสูบของแกนนำนักศึกษาในมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง กลุ่มตัวอย่างเป็นแกนนำนักศึกษาในมหาวิทยาลัย เลือกรูปแบบเจาะจง จำนวน 156 คน กลุ่มตัวอย่างเข้าร่วมโปรแกรมการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ในการจัดกิจกรรมควบคุมยาสูบของแกนนำนักศึกษา กิจกรรม ได้แก่ การให้ความรู้การสร้างภูมิคุ้มกันในการไม่สูบบุหรี่ และฝึกทักษะการปฏิบัติการจัดกิจกรรม นำเสนอรูปแบบการจัดกิจกรรมด้วยการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ในการควบคุมยาสูบ ใช้เวลา 7 สัปดาห์ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้เครื่องมือวิจัยออนไลน์ ประกอบด้วยแบบทดสอบความรู้เรื่องการสร้างภูมิคุ้มกันในการไม่สูบบุหรี่ แบบประเมินทักษะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ในการจัดกิจกรรมควบคุมยาสูบ และแบบสอบถามความพึงพอใจในการเข้าร่วมกิจกรรม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา และการทดสอบที่ผลการวิจัย พบว่า ภายหลังการเข้าร่วมโปรแกรม แกนนำนักศึกษามีความรู้ เรื่องการสร้างภูมิคุ้มกันในการไม่สูบบุหรี่ และทักษะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ในการจัดกิจกรรมควบคุมยาสูบสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .001$) ความพึงพอใจในการเข้าร่วมกิจกรรมของแกนนำนักศึกษายู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: ทักษะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์, แกนนำนักศึกษา, การควบคุมยาสูบ, มหาวิทยาลัย

Abstract

This quasi-experimental research aims to examine the effectiveness of development of creative problem-solving skills for tobacco control management of student leaders in a university. A sample of

ได้รับสนับสนุนโครงการวิจัยจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ (สสส.) เครือข่ายวิชาชีพสุขภาพเพื่อสังคมไทยปลอดบุหรี่

Corresponding author E-mail: Anusorn_n@mutt.ac.th

วันที่รับบทความ: 11 กรกฎาคม 2565 วันที่แก้ไขบทความ: 14 ธันวาคม 2565 วันที่ตอบรับบทความ: 10 ตุลาคม 2565

156 university students was purposively selected. The samples participated in the program to develop creative problem-solving skills in organizing tobacco control activities. The samples participated in the seven-week training program. The program activities included educational sessions and practical demonstration to build self-control and creative problem-solving skills related to tobacco control activities. Data were gathered using an online survey platform including the knowledge test on saying no to tobacco, skill assessment on creative problem-solving related to tobacco control activities, and satisfaction. Data were analyzed by descriptive statistics and paired t-test. The research results showed that after the program participation, the student leaders' knowledge on saying no to tobacco and creative problem-solving skills were significantly higher than before the experiment ($p < .001$). Also, they were very satisfied with the program.

Keywords: Creative problem-solving Skill, Student Leaders, Tobacco Control, University

ความสำคัญของปัญหา

การสูบบุหรี่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของผู้สูบและคนใกล้ชิด เป็นสาเหตุของการเกิดโรคร้ายแรงต่าง ๆ และการเสียชีวิตจากการสูบบุหรี่มากกว่า 8 ล้านคนต่อปี ในจำนวนนั้นมีประชากร 7 ล้านคน ที่เสียชีวิตโดยตรงจากการสูบบุหรี่ ในขณะที่ประมาณ 1.2 ล้านคนเสียชีวิตจากการสัมผัสกับควันบุหรี่มือสอง ผู้ที่สูบบุหรี่มากกว่าร้อยละ 80 อาศัยอยู่ในประเทศที่มีรายได้ต่ำและปานกลาง (World Health Organization, 2020) บุหรี่ยังเป็นสิ่งเสพติดชนิดแรกที่วัยรุ่นติดและเป็นสื่อนำไปสู่การติดสิ่งเสพติดชนิดอื่น ๆ เช่น สุรา ยา และเฮโรอีน เป็นต้น ทำให้เกิดปัญหาทางสังคมตามมา (ภัควรินทร์ ภัทรศิริสมบุรณ์ และคณะ, 2563) สถานการณ์ด้านพฤติกรรมกรรมการบริโภคยาสูบทั่วประเทศไทย พบว่าอัตราการสูบบุหรี่มีแนวโน้มลดลงทั่ววัยกลุ่มอายุ 19-24 ปีที่อยู่ช่วงระดับการศึกษาอุดมศึกษาขึ้นไป และพบว่า อายุเฉลี่ยเริ่มสูบบุหรี่ครั้งแรกคือ 18.5 ปี (ศูนย์วิจัยและจัดการความรู้เพื่อการควบคุมยาสูบ, 2562) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการสูบบุหรี่ของเยาวชนคือ เพื่อนสนิทสูบบุหรี่ บุคคลในครอบครัวสูบบุหรี่ การเข้าถึงบุหรี่ได้ง่าย การอยากรู้ อยากลองตามวัย การไม่เคร่งครัด

ในการบังคับใช้กฎหมาย สภาพแวดล้อมที่เอื้อในการเข้าถึงบุหรี่ (สุภาณี เสนาดีสัย, และสุนิธร กลัมพากร, 2563)

ทักษะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ (creative problem solving thinking [CPS]) เป็นกระบวนการทางความคิดที่ช่วยในการออกแบบและพัฒนาแนวคิดใหม่ ๆ อย่างหลากหลาย กระบวนการคิดจะส่งผลไปสู่ทักษะและศักยภาพของบุคคล โดยกระบวนการคิด ของมนุษย์มีความแตกต่างกันไปตามวัยและยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลง ซึ่งเป็นผลมาจากการบวนการเรียนรู้ที่มีเป้าหมายพัฒนาแนวคิดใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม (อาภาพรธนะ ประทุมไทย, 2562) ในการพัฒนาศักยภาพของแกนนำนักศึกษาในการควบคุมยาสูบ จึงมีการผสมผสาน ทักษะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ โดยบูรณาการทั้งทักษะการแก้ปัญหา กับความคิดสร้างสรรค์ในการพัฒนาการจัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะในการควบคุมยาสูบในสถาบันการศึกษา การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์คือการเชื่อมโยงปัญหาและเป็นกระบวนการที่ถูกกำหนดไว้ ช่วยให้ผู้เรียนสามารถกำหนดปัญหาจนสามารถหาวิธีการแก้ปัญหาไปใช้งานได้ (Baumgartner, 2010) การแก้ปัญหการสูบบุหรี่ในสถาบัน

การศึกษาอย่างสร้างสรรค์ถือเป็นองค์ประกอบหนึ่งของทักษะชีวิตที่มีความสำคัญที่จะเพิ่มภูมิคุ้มกันให้กับแกนนำนักศึกษาในการควบคุมยาสูบ

คณะพยาบาลศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยได้มีการพัฒนาศักยภาพด้านความรู้และทักษะการให้คำปรึกษาเรื่องการเลิกสูบบุหรี่ทางออนไลน์ในสถาบันการศึกษาโดยแกนนำนักศึกษาพยาบาล ภายหลังเข้าร่วมโปรแกรมการพัฒนาศักยภาพแกนนำนักศึกษาพยาบาลมีความรู้เรื่องพิษภัยบุหรี่และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมยาสูบและมีทักษะการให้คำปรึกษาเรื่องการเลิกสูบบุหรี่ทางออนไลน์ในสถาบันการศึกษาสูงกว่าก่อนการทดลองและได้รับการให้คำปรึกษาทางออนไลน์มีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (พัชรภรณ์ ไชยสังข์ และคณะ, 2563) อย่างไรก็ตามผลการสำรวจการสูบบุหรี่ในมหาวิทยาลัยตามโครงการป้องกันภัยสิ่งหมิ่นชดอมควัน ยังพบจำนวนผู้สูบบุหรี่ในสถาบันการศึกษา ร้อยละ 27.08 สาเหตุส่วนใหญ่เกิดจากปัจจัยภายในของบุคคล คือ มักตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของเพื่อนสนิท และปัจจัยภายนอก คือ สภาพแวดล้อมในสถาบันเชื้อให้สูบบุหรี่ (มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี คณะพยาบาลศาสตร์, 2564) สถิติการสูบบุหรี่สูงกว่าสถิติการสูบบุหรี่ของวัยรุ่นที่กำลังศึกษาในระดับอุดมศึกษาซึ่งพบอัตราการสูบบุหรี่เท่ากับ ร้อยละ 22.00 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2561)

การพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของแกนนำนักศึกษาในการจัดกิจกรรมในการควบคุมยาสูบในสถาบันการศึกษาอาจไม่เพียงพอ หากจะมีเพียงนักศึกษาพยาบาลซึ่งมีจำนวนน้อยเป็นแกนนำ เมื่อเทียบกับจำนวนผู้สูบบุหรี่และผู้ที่มีทัศนคติเชิงบวกกับการสูบบุหรี่ซึ่งมีจำนวนมาก ผู้วิจัย จึงสนใจพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของแกนนำนักศึกษาจากทุกคณะในมหาวิทยาลัยเพื่อการแก้ไขปัญหาการสูบบุหรี่อย่างเหมาะสมและยั่งยืน อันนำมาซึ่งการขยายเครือข่ายและปรับเปลี่ยนทัศนคติของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เปรียบเทียบความรู้เรื่องการสร้างภูมิคุ้มกันในการไม่สูบบุหรี่ของแกนนำนักศึกษาในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ก่อนและหลังได้รับการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์
2. เปรียบเทียบทักษะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ในการจัดกิจกรรมควบคุมยาสูบของแกนนำนักศึกษาในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ก่อนและหลังได้รับการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์
3. ประเมินความพึงพอใจในการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของแกนนำนักศึกษา ในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

สมมติฐานการวิจัย

1. หลังได้รับการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ แกนนำนักศึกษาในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี มีความรู้เรื่องการสร้างภูมิคุ้มกันในการไม่สูบบุหรี่ สูงกว่าก่อนได้รับการพัฒนา
2. หลังได้รับการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ แกนนำนักศึกษาในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี มีทักษะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ในการจัดกิจกรรมควบคุมยาสูบ สูงกว่าก่อนได้รับการพัฒนา

วิธีดำเนินการวิจัย

ชนิดของการวิจัย เป็นวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-experimental research) ชนิดกลุ่มเดียววัดก่อน-หลัง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1-5 จาก 12 คณะในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ที่ลงทะเบียนเรียนในปีการศึกษา 2564 จำนวน 26,783 คน

กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 156 คน เลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) โดยเป็นผู้ที่สนใจเป็นแกนนำนักศึกษาควบคุมยาสูบ และสามารถเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนา

ทักษะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ในการควบคุมยาสูบได้ครบทุกครั้ง

คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป G*Power (นิพิฐพนธ์ สนิทเหลือ และคณะ, 2562) ในการกำหนดขนาดของตัวอย่างด้วยการวิเคราะห์อำนาจทดสอบ (power analysis and sample size) ได้กำหนดค่าขนาดอิทธิพล (effect size) 0.2 มีอำนาจทดสอบ .80 (power of test) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 156 คน

เครื่องมือวิจัย ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ได้แก่

1. **โปรแกรมพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์**ได้พัฒนามาจากโปรแกรมการพัฒนาแกนนำนักศึกษาพยาบาลเรื่องทักษะการให้คำปรึกษา ของพัชรภรณ์ ไชยสังข์ และคณะ (2563) และการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์โดยใช้รูปแบบการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ของณเอก อึ้งเสื่อ (2564)

2. **แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล**ของแกนนำนักศึกษา จำนวน 10 ข้อ

3. **แบบทดสอบความรู้เรื่องการสร้างภูมิคุ้มกันในการไม่สูบบุหรี่** จำนวน 10 ข้อ เป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก ตอบถูก ได้ 1 ตอบผิดได้ 0 คะแนน ผู้วิจัยดัดแปลงมาจากแบบวัดความรู้ของสุภาณี เสนาดิสัย และสุรินทร์ กลัมพากร (2563)

การแปลผลระดับใช้เกณฑ์ค่าเฉลี่ย ดังนี้ ระดับสูงสูงกว่า 6.22 ระดับปานกลาง อยู่ระหว่าง 4.55-6.21 และระดับต่ำ ต่ำกว่า 4.54

4. **แบบประเมินทักษะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ในการจัดกิจกรรมควบคุมยาสูบ** จำนวน 14 ข้อ ผู้วิจัยดัดแปลงมาจากแบบประเมินการป้องกันและควบคุมยาสูบในโรงเรียนของอัสสา อุดลย์รชมาน (2562) และแบบประเมินการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของอาภาพรณ ประทุมไทย (2562) ผู้วิจัยได้ปรับเนื้อหาของข้อคำถามให้มีความเหมาะสม ให้มาตราประมาณค่า

5 ระดับ ตั้งแต่ ความสามารถมากที่สุด ถึง น้อยที่สุด กำหนดคะแนน 5-1 ตามลำดับ

5. แบบสอบถามความพึงพอใจในการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ผู้วิจัยปรับจากแบบประเมินความพึงพอใจการเข้าร่วมกิจกรรมหรือโครงการของคณะพยาบาลศาสตร์ (มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี คณะพยาบาลศาสตร์, 2564) จำนวน 10 ข้อ ให้มาตราประมาณค่า 5 ระดับจากพึงพอใจมากที่สุด ถึงน้อยที่สุด การแปลผลระดับใช้เกณฑ์ค่าเฉลี่ยดังนี้ 1) พึงพอใจระดับมาก สูงกว่า 3.5 2) ระดับปานกลาง ระหว่าง 1.5-3.49 และ 3) ระดับต่ำ ต่ำกว่า 1.5

คุณภาพของเครื่องมือวิจัย ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (content validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน แบบประเมินทักษะการจัดกิจกรรมด้วยการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ มีค่าดัชนีความตรงเชิงเนื้อหา เท่ากับ 0.92 และหาความเที่ยงโดยนำเครื่องมือวิจัยไปให้นักศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงของแบบทดสอบความรู้ (KR20) เท่ากับ 0.90 ส่วนแบบประเมินทักษะการจัดกิจกรรมด้วยการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ในการควบคุมยาสูบ มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค เท่ากับ 0.94

การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง โครงการวิจัยได้ผ่านการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ (RMUTT_REC No. 31/64) มีเอกสารชี้แจงข้อมูลรายละเอียดของโครงการ การให้สิทธิถอนตัวหรือยุติการเข้าร่วมโครงการ และการรักษาความลับส่วนบุคคลโดยนำเสนอผลการวิจัยในภาพรวม ผู้เข้าร่วมการวิจัยลงนามในใบยินยอม

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการระหว่างเดือน สิงหาคม ถึง ธันวาคม พ.ศ. 2564 ดังนี้

1. ก่อนการทดลอง ผู้วิจัยทดสอบความรู้ เรื่องการสร้างภูมิคุ้มกันในการไม่สูบบุหรี่ และประเมินทักษะ

การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ในการจัดกิจกรรมควบคุมยาสูบในสถาบันการศึกษา ให้แก่นักศึกษาคือตอบโดยใช้ google form

2. จัดกิจกรรมทางออนไลน์ในการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ดังนี้

กิจกรรมที่ 1 การฝึกอบรมให้ความรู้การสร้างภูมิคุ้มกันในการไม่สูบบุหรี่ จำนวน 1 ครั้ง 2 ชั่วโมง ช่วงเย็นหลังเลิกเรียน (17.00-19.00น.)

ฝึกทักษะการปฏิเสธ การพูดชักจูงให้บุคคลใกล้ชิดเลิกสูบบุหรี่ มีกิจกรรมสนทนากลุ่ม มีการตั้งกลุ่มไลน์ (line group) เพื่อทบทวนความรู้และอาจารย์ประจำกลุ่มส่งเสริมและแนะนำความรู้ที่ถูกต้อง

กิจกรรมที่ 2 ฝึกทักษะการปฏิบัติการจัดกิจกรรมด้วยการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ในการควบคุมยาสูบในสถาบันการศึกษา จำนวน 2 ครั้ง ๆ ละ 2 ชั่วโมง ช่วงเสาร์-อาทิตย์ (9.00-11.00 น.) โดยใช้กรณีศึกษา มีการทบทวนความรู้เกี่ยวกับขั้นตอนและกระบวนการจัดกิจกรรมด้วยการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ให้กลุ่มตัวอย่างร่วมกันคิดรูปแบบกิจกรรมตามบริบทของคณะที่สังกัด และอาจารย์ประจำกลุ่มให้คำแนะนำเพิ่มเติม

กิจกรรมที่ 3 นำเสนอรูปแบบการจัดกิจกรรมด้วยการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ในการควบคุมยาสูบ จำนวน 1 ครั้ง 2 ชั่วโมง ช่วงเสาร์-อาทิตย์ (9.00-11.00 น.) ทีมวิจัยเปิดโอกาสให้กลุ่มตัวอย่างนำเสนอรูปแบบการจัดกิจกรรมที่ได้คิดขึ้น พร้อมทั้งจัดกรรณการวิพากษ์ มีการมอบรางวัล

และทุนสนับสนุนการจัดกิจกรรมการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ในการควบคุมยาสูบให้แก่แกนนำกลุ่มตัวอย่างทั้ง 12 คน

3. หลังทดลอง ผู้วิจัยทดสอบความรู้ เรื่อง การสร้างภูมิคุ้มกันในการไม่สูบบุหรี่ ประเมินทักษะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ในการจัดกิจกรรมการควบคุมยาสูบ และให้แก่นักศึกษาคือตอบแบบสอบถามความพึงพอใจในการเข้าร่วมกิจกรรม โดยใช้ google form

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้สถิติเชิงบรรยาย หาความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ paired t-test กำหนดระดับนัยสำคัญที่ .05

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลส่วนบุคคลของแกนนำนักศึกษาจำนวน 156 คน ร้อยละ 64.70 เป็นเพศหญิง ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 84.60) อายุต่ำกว่า 21 ปี โดยอายุเฉลี่ยเท่ากับ 21.34 ปี ร้อยละ 73.10 กำลังศึกษาอยู่ชั้นปีที่ 2 ร้อยละ 64.10 ไม่เคยยุ่งเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 80.10) เคยเข้าร่วมกิจกรรมด้านการควบคุมยาสูบ และประมาณหนึ่งในสี่ (ร้อยละ 25.60) ศึกษาในคณะพยาบาลศาสตร์

2. ภายหลังเข้าร่วมการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ แกนนำนักศึกษามีค่าเฉลี่ยความรู้เรื่อง การสร้างภูมิคุ้มกันในการไม่สูบบุหรี่ และทักษะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ในการจัดกิจกรรม สูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .001$) (ตาราง 1)

ตาราง 1 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความรู้เรื่องการสร้างภูมิคุ้มกันในการไม่สูบบุหรี่ และทักษะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ในการจัดกิจกรรม ก่อนและหลังการทดลองโดยใช้ paired t-test (n = 156)

ตัวแปร/ระยะการทดลอง	M	SD	t	p-value
ความรู้เรื่องการสร้างภูมิคุ้มกันในการไม่สูบบุหรี่				
ก่อนการทดลอง	5.38	2.03	-7.809	< .001
หลังการทดลอง	6.65	1.25		
ทักษะการจัดกิจกรรมด้วยการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์				
ก่อนการทดลอง	3.92	0.59	-6.846	< .001
หลังการทดลอง	4.33	0.54		

3. หลังการทดลอง แขนงนักศึกษาที่มีความ อย่างสร้างสรรค์ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก (M = 4.28, พึงพอใจในการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาทักษะการแก้ปัญหา SD = 0.42) (ตาราง 2)

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ย (M) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และระดับของความพึงพอใจในการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาทักษะ การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ จำแนกรายข้อ (n = 156)

ข้อความ	M	SD	ระดับ
1. รูปแบบกิจกรรมตอบสนองความต้องการของนักศึกษา	4.29	0.64	มาก
2. กิจกรรมการเรียนรู้ทำให้เข้าใจง่าย	4.27	0.57	มาก
3. สื่อ/วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการทำกิจกรรมมีความเหมาะสม	4.24	0.59	มาก
4. ระยะเวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมมีความเหมาะสม	4.22	0.60	มาก
5. เนื้อหาของกิจกรรมเหมาะกับระดับความรู้ความสามารถของนักศึกษา	4.26	0.61	มาก
6. กิจกรรมส่งเสริมให้นักศึกษาพัฒนาความสามารถด้านการสื่อสาร การคิดและการแก้ปัญหการสร้างภูมิคุ้มกันในการไม่สูบบุหรี่	4.27	0.57	มาก
7. ความรู้ ความเข้าใจและทักษะตามเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้	4.29	0.61	มาก
8. วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เหมาะสมกับเนื้อหา	4.37	0.50	มาก
9. ความสนุกสนานในการทำกิจกรรม	4.38	0.54	มาก
10. การนำความรู้ไปใช้จัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะ ในการควบคุมยาสูบในมหาวิทยาลัย	4.26	0.50	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	4.28	0.42	มาก

การอภิปรายผลการวิจัย

ภายหลังการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ กลุ่มตัวอย่างมีความรู้เรื่องการสร้างภูมิคุ้มกันในการไม่สูบบุหรี่ และทักษะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สูงกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรมฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ $p < .001$ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกิจกรรมที่ใช้พัฒนามาจากการศึกษา แนวคิดทักษะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นกระบวนการทางความคิดที่ช่วยในการออกแบบและพัฒนาแนวคิดใหม่ ๆ อย่างหลากหลาย กระบวนการคิดที่ส่งผลไปสู่ทักษะและศักยภาพของบุคคลที่มีเป้าหมายพัฒนาแนวคิดใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม (อาภาพรธน์ ประทุมไทย, 2562) กิจกรรมที่ใช้มีความหลากหลาย กิจกรรมหลักใช้แนวคิดทักษะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นกระบวนการทางความคิดที่ช่วยในการออกแบบและพัฒนาแนวคิดใหม่ ๆ โดยอาศัยความรู้และประสบการณ์เดิม จากความคิดสร้างสรรค์ทั้งในด้านการคิดคล่อง ริเริ่มยืดหยุ่น กระบวนการจัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ในการควบคุมยาสูบ เพื่อนำไปจัดกิจกรรมที่ตนเองของตนเอง สอดคล้องกับงานวิจัยของ วรณันท์ ชูรัตน์ (2564) พัฒนาทักษะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งออกแบบกิจกรรมเหมาะสมกับวัยรุ่น และเหมาะสมกับวัฒนธรรม ในการวิจัยนี้ผู้ออกแบบกิจกรรมเป็นบุคคลที่มีคุณลักษณะเดียวกับกลุ่มประชากรกลุ่มใหญ่ คือนักศึกษาในคณะของตนเอง จึงทำให้เกิดความเข้าใจในความรู้สึกนึกคิด และความต้องการของนักศึกษาด้วยกัน ทำให้ส่งผลดีต่อการควบคุมการบริโภคยาสูบได้ นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างยังได้รับคำแนะนำอันเป็นประโยชน์จากคณะกรรมการผู้พากษ์ ซึ่งจะเป็นการสร้างความมั่นใจให้แก่ นักศึกษาที่เข้าร่วมโปรแกรม ให้สามารถนำกิจกรรมไปใช้ได้จริง และมีแนวโน้มจะเกิดประโยชน์ต่อการควบคุมยาสูบในมหาวิทยาลัย งานวิจัยนี้มีความสอดคล้องกับการศึกษาของ สมบูรณ์ ขอสกุล (2564) ที่ศึกษาในวัยรุ่นชายในสถาน

ศึกษา ระดับอุดมศึกษา พบว่ากิจกรรมการวิเคราะห์ตนเองเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและสถานการณ์ที่จะทำให้มีการสูบบุหรี่ทั้งภายในและภายนอกอาคาร และหาแนวทางแก้ไขป้องกันโดยกระบวนการกลุ่ม โดยมีพี่เลี้ยงประจำกลุ่มการเรียนรู้ความสำเร็จจากการปฏิบัติด้วยตนเอง โดยการฝึกทักษะการปฏิเสธเมื่อถูกชักชวนให้สูบบุหรี่ ให้คำพูดชมเชยเมื่อปฏิบัติได้ดี การเรียนรู้ความสำเร็จจากประสบการณ์ของตัวแบบจริงซึ่งเป็นพี่เลี้ยงที่ประสบความสำเร็จ ในการปฏิเสธเมื่อถูกโน้มน้าวให้สูบบุหรี่ ให้ความรู้เกี่ยวกับผลกระทบจากการสูบบุหรี่ผ่าน สื่อวีดิทัศน์ พี่เลี้ยงที่เป็นตัวแบบเล่าประสบการณ์ตรงถึง ผลจากการไม่สูบบุหรี่ และบรรยายโดยผู้วิจัย กิจกรรมเรียนรู้จากกระบวนการกลุ่ม โดยมีพี่เลี้ยงนำ อภิปราย เพื่อนำไปสู่การนำไปปฏิบัติจริง

การจัดกิจกรรมทั้ง 3 แบบออนไลน์ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 มีปัญหาในช่วงแรก เนื่องจากการทำกิจกรรมระหว่างผู้สอนกับกับแกนนำกลุ่มตัวอย่างไม่มีปฏิสัมพันธ์กัน และสื่อการสอนเข้าใจยากสำหรับแกนนำกลุ่มตัวอย่างบางคนซึ่งไม่ได้เรียนสายวิทยาศาสตร์ สุขภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของจิราภาณต์ อ่อนชาผิว และ สุชาดา นันทะไชย (2564) ที่ศึกษาปัญหาและความต้องการของการจัดการเรียนรู้ในช่วงสถานการณ์โควิด 19 โรงเรียน วัดด่านสำโรง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการเขต 1 แต่เมื่อผู้นำกลุ่มละลายพฤติกรรมสร้างความเป็นกันเองและแบ่งกลุ่มแบบคณะให้นักศึกษาสายวิทยาศาสตร์สุขภาพกระจายอยู่ทุกกลุ่ม การจัดกิจกรรมแบบออนไลน์จึงเป็นเรื่องที่ดี คือ การไม่ต้องเผชิญหน้าและไม่ต้องเปิดเผยตัวเองทำให้แกนนำกลุ่มตัวอย่างรู้สึกปลอดภัยและสบายใจที่จะทำกิจกรรมและเปิดเผยเรื่องราวส่วนตัวมาเป็นกรณีศึกษา และการพิมพ์ตอบคำถามเวลาทำกิจกรรมก็มีเวลาคิดทบทวนก่อนที่จะพิมพ์สื่อสารออกไปผ่านระบบทางออนไลน์ สามารถลดความวิตกกังวล ลดความรู้สึกเขินอาย สอดคล้องกับงานวิจัยของ พัชรภณธ์ ไชยสังข์ และคณะ (2563) ที่พัฒนาศักยภาพด้านความรู้และทักษะ

การให้คำปรึกษาเรื่องการเลิกบุหรี่ทางออนไลน์ในสถานบันการศึกษา ในแกนนำนักศึกษาพยาบาล พบว่าการทำกิจกรรมกับนักศึกษาปัจจุบันใช้การออนไลน์จะสะดวกและเหมาะกับนักศึกษามากที่สุด

การพัฒนาทักษะฯ นี้มีความสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาบุคลากร (เพื่อนที่ปรึกษา) เพื่อการดำเนินงานสถานศึกษาปลอดบุหรี่แบบบูรณาการ (กระทรวงสาธารณสุข กรมควบคุมโรค กองงานคณะกรรมการควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ, 2564) ซึ่งกิจกรรมประกอบด้วย การให้ความรู้ การวิเคราะห์ปัญหา กิจกรรมการฝึกทักษะโดยผ่านกระบวนการค้นหาการ เป็นกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ได้เรียนรู้ความสำเร็จจากการปฏิบัติของเพื่อนในกลุ่ม และเป็นแนวทางที่ดีในปฏิบัติต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. สถานศึกษาระดับอุดมศึกษาควรส่งเสริมโปรแกรมนี้ไปใช้เป็นแนวทางในการป้องกันการสูบบุหรี่ของนักศึกษาในสถาบันอย่างต่อเนื่อง
2. ควรมีการติดตามผลของการพัฒนาทักษะแกนนำนักศึกษาที่เข้าอบรมในระยะยาวภายหลังการทดลองเพื่อศึกษาความคงทนของโปรแกรม
3. สถานศึกษาควรสนับสนุนและส่งเสริมให้กลุ่มนักศึกษาที่เข้าอบรมพัฒนาทักษะเป็นผู้นำในการจัดกิจกรรม รวมทั้งการออกแบบกิจกรรมการควบคุมยาสูบในสถานศึกษาและนำกิจกรรมไปใช้ในสถานการณ์จริง รวมทั้งมีการประเมินความสำเร็จของการทำกิจกรรม

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงสาธารณสุข กรมควบคุมโรค กองงานคณะกรรมการควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ. (2564). แนวทางการพัฒนาศักยภาพบุคลากร (เพื่อนที่ปรึกษา) เพื่อการดำเนินงานสถานศึกษาปลอดบุหรี่แบบบูรณาการ. กระทรวงสาธารณสุข. จิราภรณ์ อ่อนนิวัฒน์ และ สุชาดา นันทะไชย. (2564). ปัญหาและความต้องการของการจัดการเรียนรู้ในช่วงสถานการณ์โควิด 19 โรงเรียน วัดด่านสำโรง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สมุทรปราการเขต 1. *Journal of Modern Learning Development*, 6(4), 49-66.
- ณเอก อึ้งเสื่อ. (2564) การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตในด้านการคิดวิเคราะห์ตัดสินใจและแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1. *วารสารราชชนก*, 16(1), 97-107.
- นิพัทธ์พนธ์ สนิทเหลือ, วัชรพร สาตร์เพ็ชร, และ ญาดา นภาพารักษ์. (2562). การคำนวณขนาดตัวอย่างด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป G*POWER. *วารสารวิชาการสถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ*, 5(1):496-507.
- พัชรภรณ์ ไชยสังข์, ประภาส ธนะ, รัชพร ศรีเดช, และ นพัสสร วิเศษ. (2563). ประสิทธิภาพของการพัฒนาศักยภาพด้านความรู้ และทักษะการให้คำปรึกษาเรื่องการเลิกบุหรี่ทางออนไลน์ ในสถาบันการศึกษาในแกนนำนักศึกษาพยาบาล. *วารสารพยาบาล*, 69(1), 36-43.
- ภควรินทร์ ภักตร์ศรีสมบูรณ์, พรนภา ทอมสินธุ์, และ รุ่งรัตน์ ศรีสุริเวศน์. (2563). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการสูบบุหรี่ของนักศึกษาสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ ภาคตะวันออก. *วารสารสาธารณสุขมหาวิทยาลัยบูรพา*, 15(2), 26-38.
- มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี คณะพยาบาลศาสตร์. (2564). *โครงการป้องกันภัยสิ่งหมิ่นชดอมควัน. เครือข่ายวิชาชีพสุขภาพเพื่อสังคมไทยปลอดบุหรี่.*

- วนัสนันท์ ชูรัตน์. (2564). การพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์โดยใช้รูปแบบการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ร่วมกับอินโฟกราฟิก สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เรื่อง กรด-เบส. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ศูนย์วิจัยและจัดการความรู้เพื่อการควบคุมยาสูบ. (2562). รายงานสถานการณ์การบริโภคยาสูบของประเทศไทย พ.ศ. 2562. สันทิตกิจปริทัศน์.
- สุภาณี เสนาดิสัย และสุรินทร์ กลัมพากร. (2563). นวัตกรรมสุขภาพ: พยาบาลกับการควบคุมการบริโภคยาสูบ (พิมพ์ครั้งที่ 3). เครือข่ายพยาบาลเพื่อการควบคุมยาสูบแห่งประเทศไทย สมาคมพยาบาลแห่งประเทศไทย.
- สมบุญ ขอสกุล. (2564). ประสิทธิภาพของโปรแกรมป้องกันการสูบบุหรี่ในวัยรุ่นชายในสถานศึกษาระดับอุดมศึกษา. วารสารวิชาการ สถาบันวิทยาการแห่งแปซิฟิก สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 7(3), 167-173.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2561). การสำรวจพฤติกรรมการสูบบุหรี่และดื่มสุราของประชากร พ.ศ. 2561. พิมพ์ดีการพิมพ์.
- อภาพรรณ ประทุมไทย. (2562). ผลของกระบวนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ทักษะการทำงานกลุ่ม และการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี, 31(2), 77-94.
- อัสฮา อุดุลยรอมาน. (2562). รูปแบบการป้องกันและควบคุมยาสูบในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จังหวัดนราธิวาส [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- Baumgartner, J. (2010, June 2). The basics of creative problem solving- CPS. *Innovation Management Newsletter*.
<https://innovationmanagement.se/2010/06/02/the-basics-of-creative-problem-solving-cps/>
- World Health Organization. (2020, December 9). *The top 10 causes of death*.
<https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/the-top-10-causes-of-death>